

INLICHTINGEN-BULLETIN NR.: 18/97

(15 mei 1997)

Rusland	- Regering herziet defensiebegroting
	- Aanvaarding Nationaal Veiligheidsconcept
	- Hoge verwachtingen over wapenverkopen aan Latijns Amerika
Georgië	- Oplopende spanningen met Abchazië
Moldova	- Overeenkomst met Transdnestrië
Slowakije	- Militaire samenwerking met Afrikaanse landen
Iran	- Iraanse activiteiten in Perzische Golf
Brazilië-Argentinië	- Militaire samenwerkingsovereenkomst
Burundi	- Wijziging regering

RUSLAND

Regering herziet begroting: defensie met 20% gekort

Vanwege sterk tegenvallende belastinginkomsten heeft de Russische regering een sequesteringsvoorstel voor de begroting van 1997 naar de Doema gestuurd. Daarin worden de staatsuitgaven in 1997 met ca. 20% verlaagd, van 534.000 miljard Roebel naar 421.000 miljard. De defensiebegroting wordt verlaagd van 104.000 miljard Roebel naar 83.000 miljard Roebel (\pm 28 miljard gulden). De reductie betreft officieel vooral aanschaffingen en niet-personeelsgebonden exploitatiekosten. In het herziene budget worden salarissen van defensiepersoneel niet gekort omdat die bij de hele Russische overheid een zogenaamde "beschermd" begrotingspost vormen. De praktijk is echter dat het Ministerie van Defensie zijn ontoereikende middelen naar eigen inzicht over de verschillende uitgaven-categorieën verdeelt en ook de salarissen kort door ze te laat uit te betalen.

Overigens is het Ministerie van Defensie in het sequesteringsvoorstel relatief ontzien. De niet-personeelsgebonden uitgaven van Defensie worden met 'slechts' 30% gekort, terwijl bij andere ministeries dat soms 55% is. In de Doema heeft de communistische en nationalistische meerderheid sterk afwijzend gereageerd op het sequesteringsvoorstel, zonder echter met een reëel alternatief te komen.

Het nieuwe budget van 83.000 miljard Roebel zou vergeleken met 1996 een forse toename van de defensiebegroting betekenen, op voorwaarde echter dat het volledig wordt uitbetaald en dat de inflatie in 1997 onder de 30% blijft. Het wordt echter onwaarschijnlijk geacht dat aan deze beide voorwaarden kan worden voldaan. De herziene staatsbegroting is waarschijnlijk nog steeds te optimistisch over de inkomsten van de Russische staat. Het wordt waarschijnlijk geacht dat het Russische defensiebudget dit jaar dicht in de buurt van dat van 1996 zal liggen, toen van een begroting van 80.000 miljard Roebel er uiteindelijk 64.000 miljard werden uitgekeerd.

[REDACTED]

Aanvaarding Nationaal Veiligheidsconcept: op weg naar 'Flexibele Response'?

Op een door [REDACTED] geleide zitting van de Russische Veiligheidsraad is een Nationaal Veiligheidsconcept aanvaard. In het Concept worden de uitgangspunten van het Russische veiligheidsbeleid formeel vastgelegd. Nadere militaire uitwerking van het beleid moet zijn beslag krijgen in een herziene Militaire Doctrine.

Het Nationale Veiligheidsconcept is (nog) niet vrijgegeven voor publikatie. De Secretaris van de Veiligheidsraad, [REDACTED] heeft echter in de pers enkele hoofdpunten weergegeven. In het Concept lijkt de nadruk te liggen op interne en 'nieuwe' dreigingen (o.a. gevaar van sociale schokken, ecologische rampen, verzwakking van de volksgezondheid, criminalisering van maatschappij en bestuur, terrorisme, internationale narcoticahandel en georganiseerde misdaad, alsmede internationaal politiek extremisme). Om deze dreigingen tegemoet te treden moet de prioriteit liggen bij niet-militaire middelen en is een krachtig beleid, dat breed wordt gedragen, noodzakelijk.

Op het militaire vlak stelde [REDACTED] dat Rusland zich los moet maken van de erfenis uit het verleden en zich niet meer moet voorbereiden op een mogelijke oorlog met de hele wereld. In het Concept wordt volgens hem uitgegaan van een *"zo rationeel mogelijke vaststelling van de noodzakelijke middelen voor het afweren van waarschijnlijke regionale conflicten...die onze nationale veiligheid bedreigen"*. Daarnaast moet een *reactiepotentiël worden behouden voor een weinig waarschijnlijke, maar niet geheel verdwenen mondiale dreiging*". Over het reactiepotentiël zei [REDACTED] *"...een agressor kan op het volledige programma rekenen. Hoe dat programma eruit ziet, dat zullen we zelf uitmaken, waarbij we geen enkele wapensoort uitsluiten"*. Met deze laatste opmerking zinspeelde [REDACTED] duidelijk op het gebruik van kernwapens. Een van zijn plaatsvervaarders, [REDACTED] noemde de mogelijkheid dat Rusland als eerste kernwapens zou gebruiken zelfs expliciet.

Hiermee heeft Rusland een stap gezet in de richting van een soort 'flexible response'-strategie. De definitieve keuze voor een dergelijke strategie moet echter worden vastgelegd in een herziene *militaire doctrine* en een nieuw *defensieconcept*. Zoals bekend, verzet de Russische Minister van Defensie zich tegen een herziening van de doctrine. Besluitvorming over deze zaken moet in de Russische Defensieraad plaatsvinden. De kansen nemen toe dat het Russische Ministerie van Defensie daar aan het kortste eind zal trekken.

Hoge verwachtingen over wapenverkopen aan Latijns Amerika

De plaatsvervaardend directeur-generaal van het Russische staatsbedrijf voor wapenverkoop Rosvooruzheniye, [REDACTED] heeft eind vorige maand verklaard dat Latijns Amerika zich ontwikkelt tot een veelbelovende markt voor bewapening en militaire uitrusting. In zijn visie kunnen de wapenaankopen door landen in Latijns Amerika de komende jaren een volume van 1 miljard dollar per jaar bereiken, waarvan Rusland verwacht tenminste 100 miljoen dollar in de wacht te slepen. Volgens de persdienst van Rosvooruzheniye verdiende Rusland vorig jaar 3,5 miljard dollar aan wapenexporten, bijna 500 miljoen dollar meer dan in 1995.

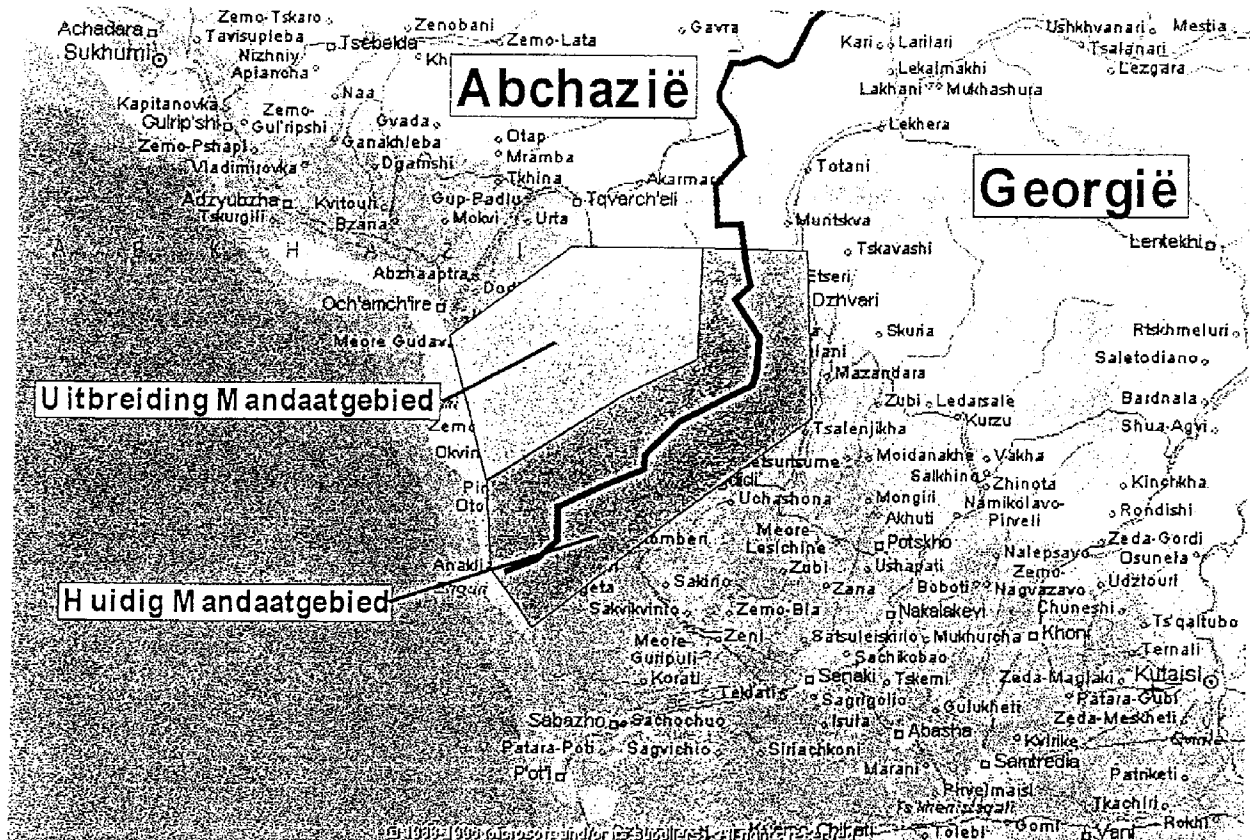
Waarop [REDACTED] zijn optimistische uitspraken over wapenverkopen aan Latijns Amerika baseert is niet duidelijk. Veel latijnsamerikaanse zittingen weliswaar economisch in de lift, maar om hun economische ontwikkeling te financieren wordt bezuinigd op de defensie-uitgaven en worden de strijdkrachten gereduceerd.

Hoewel een aantal latijnsamerikaanse landen moderniseringsplannen heeft, zijn de beschikbare middelen voor wapenaankopen beperkt. De laatste jaren hebben meerdere landen in de regio belangstelling voor Russische wapensystemen en uitrusting getoond, maar tot dusver was - afgezien van ideologisch geïnspireerde leveranties aan Cuba en Nicaragua in het verleden - alleen Peru een belangrijke afnemer van Russisch materieel. Verder besloot Colombia vorig jaar tot de aankoop van 10 Mi-17 transporthelikopters ter waarde van circa 42 miljoen dollar, inclusief onderdelen en opleidingen. De eerste twee werden vorige maand afgeleverd en de order moet in 1998 worden voltooid. Overigens heeft deze order in het Colombiaanse parlement aanleiding gegeven tot vragen, omdat de totale contractprijs te laag zou zijn in relatie tot de prijs per stuk. Dit suggereert dat de Russen de contractsom hebben verlaagd om in Colombia voet aan de grond te krijgen wat betreft militaire leveranties.

GEORGIË

Oplopende spanningen met Abchazië

In maart is door de landen van het GOS besloten het mandaat van de GOS-vredesmacht in Abchazië (een deel van Georgië dat naar afscheiding streeft) aan te passen, onder andere door de uitbreiding van het gebied van verantwoordelijkheid van de door Rusland geleverde vredesstroepen en maatregelen voor de terugkeer van vluchtelingen naar het gebied. De aanpassingen werden destijds afgewezen door de Abchazische regering omdat die niet bij de beslissingen betrokken was geweest. Een uitbreiding van het door de vredesmacht gecontroleerde gebied zou volgens Abchazië leiden tot gewapende confrontaties.

[REDACTED]

Intussen zetten regering en parlement in Georgië Rusland steeds meer onder druk om de aanpassingen van het mandaat daadwerkelijk uit te voeren. Wanneer Moskou hieraan geen gehoor geeft, zal Georgië de volledige terugtrekking van de troepen eisen. Moskou heeft verklaard dat aan een dergelijk verzoek zal worden voldaan, maar tevens aangegeven het nieuwe mandaat niet met geweld te zullen afdwingen. Ondertussen heeft Moskou de diplomatieke druk op Abchazië opgevoerd. Abchazië wil echter alleen onderhandelen wanneer een door de GOS-landen opgelegde economische blokkade wordt opgeheven. De veiligheidssituatie in het grensgebied tussen Georgië en Abchazië blijft zich verslechteren, vooral door een toenemend aantal incidenten met landmijnen.

Ondanks de diplomatieke inspanningen van Moskou, is het niet te verwachten dat er op korte termijn overeenstemming wordt bereikt over de activiteiten van de Russische vredesmacht. De spanningen zullen de komende periode waarschijnlijk nog verder gaan toenemen. Vooral de door Georgië aangekondigde grootschalige oefeningen begin juni zullen het gevaar van rechtstreekse confrontaties verder doen toenemen.

MOLDOVA

Overeenkomst met Transdnestrië

De presidenten van Moldova en de opstandige Moldavische provincie Transdnestrië hebben een overeenkomst gesloten die moet leiden tot een normalisatie van de relaties tussen de beide partijen. Volgens de overeenkomst heeft Transdnestrië een bepaalde mate van autonomie binnen Moldova en mag het zelfstandig economische en culturele relaties aanknopen met het buitenland. Van belang is ook dat er in de overeenkomst is bepaald dat in Transdnestrië de Russische, Moldavische en Oekraïense taal nu een gelijke status hebben. Opmerkelijk is dat Rusland en Oekraïne, ondanks een vaak gespannen onderlinge relatie, hebben samengewerkt bij de totstandkoming van deze overeenkomst. President [REDACTED] verklaarde zelfs dat "het nieuwe Rusland zich nu had laten zien". President [REDACTED] heeft intussen verklaard dat Moskou de voorkeur geeft aan een vreedzaam Moldova waarin Transdnestrië een bepaalde mate van autonomie heeft en dus geen volledige zelfstandigheid.

Yeltsin zei tevens dat Rusland bereid is de in Transdnestrië aanwezige Russische troepen (± 6.000 militairen) terug te trekken. [REDACTED] kan daar echter niet vrij over beslissen omdat de Doema heeft bepaald dat terugtrekking alleen mogelijk is nadat er een politieke oplossing van de problemen rond Transdnestrië is gevonden. Hoewel de relatie tussen Moldova en Transdnestrië duidelijk is verbeterd, is een totale oplossing nog niet in zicht. Een snel vertrek van de Russische troepen is dan ook niet waarschijnlijk. De leiders van Transdnestrië hebben overigens verklaard te zullen streven naar een verdere continuering van de Russische militaire aanwezigheid.

SLOWAKIJE

Militaire samenwerking met Afrikaanse landen

In navolging van eerdere besprekingen tussen Slowakije en Zimbabwe heeft onlangs eveneens Minister van Defensie [REDACTED] van Benin heeft op uitnodiging van zijn Slowaakse collega [REDACTED] overleg gevoerd over samenwerking tussen beide

[REDACTED]

Ministeries van Defensie op het gebied van specifieke militaire opleidingen, het uitwisselen van (militair) personeel en, in het licht van eventueel toekomstige deelname aan vredesoperaties, gezamenlijke militaire training. [REDACTED] heeft eveneens besprekingen gevoerd met vertegenwoordigers van verschillende Slowaakse wapen-ondernemingen. Volgens [REDACTED] zal Slowakije steun verlenen bij de bouw van militair technische voorzieningen. Het bezoek uit Benin is afgesloten met ondertekening van een militair ontwerpverdrag tussen beide landen.

Zoals reeds gemeld (MID-Inlichtingenbulletin 17/97) is de voorheen aanzienlijke (Tsjecho-)Slwaakse defensieindustrie door het wegvallen van het traditionele orderpakket sterk terug gevallen. Ook de in gang gezette privatisering van de defensie-industrie heeft niet geleid tot het noodzakelijke herstel. De frequente militaire samenwerkingsverdragen die Slowakije momenteel afsluit met, met name, Afrikaanse landen zijn met name gericht op het herstel en het terugwinnen van de verloren exportmarkten.

IRAN

Iraanse activiteiten in Perzische Golf

Zeer ongebruikelijk heeft de opperbevelhebber van het Amerikaanse "Central Command", waaronder de 5e Vloot in de Perzische Golf ressorteert, de Iraanse regering gewaarschuwd. Vanuit zijn CENTCOM-hoofdkwartier in Bahrein verklaarde luitenant-generaal [REDACTED], eind vorige week, dat de Verenigde Staten "onmiddellijk actie zullen ondernemen indien Iran de strategische Straat van Hormuz bedreigt". Het is voor het eerst dat van Amerikaanse militaire zijde in het Golfgebied een dergelijk expliciete uitspraak wordt gedaan. Deze is een reactie op de grootschalige gecombineerde Iraanse oefening rond de Straat van Hormuz, die volgens Iran mede was bedoeld als signaal tegenover de Amerikaanse militaire presentie in het Golfgebied (zie MID Inlichtingenbulletin 17/97).

De Amerikaanse waarschuwing valt samen met nieuwe uitspraken van de Iraanse regering over de soevereiniteitkwestie van de Golfeilandjes Abu Musa, en de beide Tunbs. Zoals bekend maken zowel Iran als de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) aanspraak op deze, nabij de Straat van Hormuz gelegen, eilandjes, die door Iran sedert enkele jaren militair zijn bezet. Iran heeft, in de huidige politiek-militaire nogal gespannen sfeer in het Golfgebied, benadrukt niet van zijn standpunt inzake de soevereiniteit van de eilandjes af te zullen wijken. Feit is ook dat Iran al enige tijd zijn standpunt meer kracht bijzet door militaire versterkingen (o.a. anti-schip raketsystemen) op de eilandjes te installeren. Als reactie hierop houdt de VAE met enige regelmaat maritieme oefeningen aan de hand van scenario's die toepasbaar zijn in geval van een militair treffen rond met name Abu Musa.

Vermeldenswaard in dit verband is de grote betekenis die de Iraanse regering hechtte aan het bezoek, begin mei, van de Chinese vice-premier aan Teheran. De hoge frequentie van bezoeken van Iraanse en Chinese regeringsdelegaties over en weer in de afgelopen tijd is trouwens opmerkelijk. Vooral gelet op de verklaring van de Iraanse president [REDACTED] na het jongste Chinese bezoek dat "er vele mogelijkheden voor strategische politieke, economische en technologische (bedoeld wordt ook militaire) samenwerking bestaan tussen Iran, de VR China, alsook met Rusland".

[REDACTED] Deze

[REDACTED]

kan overigens, wat Iran betreft, niet los worden gezien van de opstelling van de Verenigde Staten jegens Iran.

BRAZILIË-ARGENTINIË

Militaire samenwerkingsovereenkomst

Eind vorige maand hebben de presidenten van Brazilië en Argentinië een overeenkomst over samenwerking tussen de strijdkrachten van beide landen getekend. Deze overeenkomst voorziet in consultatie- en coördinatie-mechanismen met betrekking tot kwesties betreffende verdediging en internationale veiligheid, waaronder de bestrijding van de narcoticahandel en terrorisme. Uitspraken van beide zijden maken duidelijk dat de samenwerking onder meer officers-opleidingen en gezamenlijke oefeningen van de land-, zee- en luchtmacht van beide landen betreft. Feitelijk formaliseert de overeenkomst de sterk toegenomen onderlinge samenwerking van de afgelopen jaren. Als voorbeeld hiervan werd van Argentijnse zijde gewezen op een recente oefening waarbij Argentijnse marinevliegtuigen vanaf het Braziliaanse vliegdekschip Minas Gerais opereerden. De Argentijnse marine beschikt namelijk niet meer over een operationeel vliegdekschip, terwijl de Braziliaanse marine niet meer over gevechtsvliegtuigen voor dekoperaties beschikt.

Volgens de Braziliaanse president [REDACTED] houdt het document een expliciete belofte van beide landen in om geen wapenwedloop aan te gaan. Hij benadrukte dat beiden geen omvangrijke wapenaankopen nastreefden omdat er van een conflict scenario geen sprake is en beide landen een "gemeenschappelijke strategische visie" delen, gericht op uitbreiding van politieke en economische samenwerking in de regio. Van Argentijnse zijde is bij monde van Minister van Defensie [REDACTED] eveneens benadrukt dat het geen wapenwedloop nastreeft. De Argentijnse president [REDACTED] pleit voor bevrozing van de militaire begrotingen door de latijnsmerikaanse landen en in de Argentijnse visie mogen slechts vervangingsaankopen plaatsvinden en moet een toename van de gevechtskracht vermeden worden.

Opmerkelijk is verder dat van Argentijnse zijde is gepleit voor een "militaire MERCOSUR", met Brazilië en Argentinië als belangrijkste deelnemers, voor de gezamenlijke ontwikkeling en productie van militaire uitrusting tegen lagere kosten. Eerder was van Braziliaanse zijde al gesproken over een militaire component van MERCOSUR, de "Gemeenschappelijke Markt van het Zuiden" waarvan naast genoemde landen ook Uruguay en Paraguay deel uitmaken. Dat nu ook Argentinië zich in deze richting uitlaat duidt op een streven naar uitbreiding van de politieke en economische samenwerking naar veiligheidspolitieke vraagstukken, waarbij kostenbesparing op met name defensiegebied een belangrijke motief is.

BURUNDI

Wijziging regering

In Burundi is de regering onlangs ingrijpend gewijzigd. Er zijn zes nieuwe ministers benoemd en daarnaast heeft een wisseling van vier portefeuilles (van de in totaal 25) plaatsgevonden. Nieuwe bewindslieden zijn onder meer aangetreden voor de portefeuilles Justitie, Handel en Industrie, alsmede Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek. Bij Nationale Ontwikkeling, Transport en Telecommunicatie, Energie en

[REDACTED]

Mijnzaken en Vluchtelingen zaken is een wisseling van portefeuille doorgevoerd. In functie blijven premier [REDACTED], minister van Binnenlandse Zaken en Veiligheid [REDACTED], [REDACTED] minister van Defensie [REDACTED], evenals minister van Buitenlandse Zaken [REDACTED]. De regering-Buyoya heeft met name een ander "sociaal-economisch gezicht" gekregen. [REDACTED] wil met de doorgevoerde politieke wijziging, na de recente opheffing van een groot deel van de tegen zijn land ingestelde economische sancties, zijn macht consolideren. Extremistische Hutu's en Tutsi's blijven zich echter tegen [REDACTED] verzetten en oppositie voeren. Overigens is in regionaal opzicht de reactie van Oeganda en Rwanda dat zij ook de nieuwe regering-Buyoya incapabel vinden om de politieke problemen adequaat op te lossen.